

בלבבי משכן אבנה

תשובה - תיקון השבירה והפירוד

עומק המושג שבירה

"תשובה" הוא מלשון לשוב. שורש המילים הוא שב [לפי השיטות שיש שורשים בלשון הקדש של ב' אותיות, ואכמ"ל]. האותיות לפני שב הן רא, שהן אותיות השורש רש ראה, רואה יראה וכו'.

ועלינו להבין את השייכות בין התשובה לראיה.

מהות התשובה להחזיר את הדברים לשורשם, להחזיר את הענפים למקורם ולחבר את הנפרדים.

נרחיב ונבאר את הדברים.

נודע ששורש הרע בבריאה עניינו במושג "שבירה". כלומר שבירת דבר עניינו, הפיכתו מאחדות לפירוד.

ניתן משל לדבר. כוס היא מאוחדת בכל חלקיה, הרי לפני עצם אחד. אילו נזרוק את הכוס ונביא אותה למצב של שבירה, מה ישתנה בכוס? עד עתה היא היתה כוס אחת, עתה לאחר שבירת הכוס הרי לפני עשרות חלקים ורסיסים.

זהו המושג "שבירה"! לקיחת דבר שמצבו אחד והפיכתו לחלקים נפרדים נקרא שבירה. וממילא משתנה תוכנו במה שעד עתה שימש לשתייה, מעתה תשמישו שונה לחלוטין. הרי שהשבירה מולידה שינוי במהות.

כח הראיה והשבירה בו

ידוע בקדמונים שענין השבירה [שורש הפירוד] היה בעיניים, בראיה. נבאר את הדברים. באדם יש ב' סוגים

של עין: עין גשמית ועין רוחנית המוגדרת בלשון חז"ל עין השכל. נתמקד יותר לבאר את ענין השבירה והפירוד בעין השכל.

תכלית הבריאה היא לגלות את ייחודו יתברך, כפי שהאריך לבאר בספר "דעת תבונות". נמצא, שכל הבריאה, כל מעשה ומעשה ששבה, ענינו אחד, גי' לוי ייחודו יתברך. וכל המעשים שנעשו, נעשים ויעשו מקושרים זה בזה לגלות את ייחודו יתברך. נמצא שכל פרטי הנהגת הברואים מאוחדים, כל מעשה ומעשה מחובר לכל המעשים, ורק ע"י צירוף כל המעשים יחד ללא יוצא מן הכלל יתגלה ייחודו יתברך. זוהי בחינת האחדות בעין השכל, שהשכל מבין ורואה את כל הבריאה כמקשה אחת.

אדם שנעלמת ממנו תכלית הבריאה ואינו מודע לכך שתכלית הכל היא ייחודו יתברך, ראיית עין שכלו היא ראייה של פירוד. הוא רואה לפניו מעשים רבים והוא תופס כל מעשה ומעשה כנפרד מרעהו, אין מהלך ונקודה פנימית שמאחדת את כל המעשים, נמצא שהסתכלותו בבחינת השבירה, בבחינת הפירוד.

דוגמא נוספת לשבירה בעיני השכל

ניתן דוגמא נוספת לשבירה ופירוד בעיני השכל.

חז"ל אמרו, שהנהגת הבורא יתברך היא "מדה כנגד מדה". למשל, אם אדם גנב מרעהו, ייענש מדה כנגד מדה שיגנבו ממנו.

והנה אדם גנב ח"ו ביום ראשון, ובאותו שבוע ביום

חמישי גנבו ממנו. יש ב' מבטים איך להסתכל על כך: אדם שמודע שהקב"ה מעניש "מדה כנגד מדה" מחבר את שתי הפעולות, ומבין ששתיהן מחוברות ומקושרות. הגניבה הראשונה גררה בעקבותיה גניבה נוספת, זוהי הסתכלות בבחינת אחדות.

אולם אם אדם אינו מודע להנהגה של "מדה כנגד מדה", הרי הוא רואה שני מעשים נפרדים זה מזה בתכלית ואין כל קשר ביניהם, נמצא הסתכלותו בבחינת שבירה ופרוד, הוא הפריד את המעשים זה מזה.

בכל דבר יש לחפש אחדות ולא פירוד

נקטנו ב' דוגמאות להסתכלות של אחדות והסתכלות של פירוד, אולם כל צורת החשיבה של האדם צריכה להיות בנויה באופן זה, לאחד את הנפרדים, לראות בכל דבר היכן דבר זה חוליה בשלשלת ולא לראותו כמקרה עצמי.

בכל מחלוקת בחז"ל על האדם להבין שאלו ואלו דברי אלקים חיים, ועליו לחפש את נקודת האחדות והקשר בין החולקים, ולא לתפוס את הדבר כמחלוקת גמורה, שא"כ הרי הוא מסתכל מתוך מבט של שבירה ופירוד, ובמקום לתקן את העולם ע"י לימודו הרי הוא מחריבו.

זהו עומק דברי חז"ל "אמר רבי אלעזר אמר רבי חנינא, תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם שנאמר 'וכל בניך למודי ה' ורב שלום בניך אל תקרי בניך אלא בורניך'" (ברכות סד ע"א), כלומר עסק התורה הוא 'בנין'. בנין ענינו לאחד את כל הלבנים למקשה אחת. בנין שכל הלבנים אינם מאוחדים זה בזה, ודאי יפול ואין עליו שם בנין כלל.

תלמידי חכמים נקראים בונים רק כאשר תורתם בצורה של אחדות שמאחדים את כל הדעות ומעמידים כל דעה במקומה. ולולי זאת אין כאן בנין כלל.

זהו סוד עבודת התשובה. במבט עליון עבודת התשובה ענינה לאחד את הנפרדים, להבין את הנקודה המאחדת של הנפרדים, ולראותם במבט של אחדות, לא במבט של פירוד, ובזה נתקנת הראיה השכלית.

ביטול "האני" - התשובה הגמורה

יש מדרגה גבוהה יותר של תשובה. נבאר ענינה.

כל חטא ענינו שאדם עושה למען עצמו, למען השלמת הרצונות הפרטיים שלו. "אני" דואג לעצמי ו"אתה" דואג לעצמך, הרי לפנינו פירוד גמור.

רק אם משעבד האדם את כל רצונותיו לבורא ית"ש, אז כל מעשיו ומעשי הכלל ישראל מאוחדים לנקודה אחת, לעשות רצון אבינו שבשמים. כל זמן שכל אחד מישראל דואג לצרכיו שלו, הרי אנו בבחינת פירוד ושבירה. רק כאשר כל אחד מסלק את עצמותו, את האני שלו, רק אז יש אחדות.

"ויעשו כולם אגודה אחת לעשות רצונך בלבב שלם", זהו סוד תיקון השבירה והפירוד, זהו עומק עניינה של התשובה.

גדרי הכפרה ביו"כ

יו"כ מכפר ללא תשובה

איתא בגמ' (יומא פה ע"ב): "רבי אומר, על כל עבירות שבתורה בין עשה תשובה בין לא עשה תשובה יום הכפורים מכפר וכו'". ופליג בזה על מתניתין דס"ל שאין יום הכפורים מכפר אלא עם התשובה.

מאחר שמקובלנו מרבתינו ז"ל בכל מחלוקת שאלו ואלו דברי אלקים חיים, עלינו להבין את שורש מחלוקתם בזה.

זהו שאמר רבי "בין עשה תשובה בין לא עשה תשובה יוה"כ מכפר", וזאת מפני שסגולת היום מצד עצמו מקרב את האדם לבוראו, וממילא מסתלקת הטומאה.

עוד יש להתבונן, מדוע מגיע לאדם שכל השנה חטא, שכל חטאיו יכופרו ממילא? בשלמא אדם ששב בתשובה ויגע וטרח, למען זאת מוחלים לו, אולם אדם שלא עשה כלום מדוע שכל עוונותיו יכופרו לו?

גדר הכפרה לאדם ששב ולאדם שלא שב

עדיין שומה עלינו להבין את מחלוקתם של רבי ור' בנן האם יוה"כ מכפר דוקא לשבים או אפילו לאלו שאינם שבים.

כל יהודי שאינו בכלל "המורדים והפושעים ביי", מרגיש ביו"כ קרבת ה', רצון לקרבת ה', או לכל הפחות תשוקה לחזור בתשובה. רצון זה מורגש בעמקי הנפש של האדם. על רצון זה אמר רבי: "יוה"כ מכפר בין עשה תשובה ובין לא עשה". כלומר ענין הכפרה נעשה ע"י קרבת ה', וכל יהודי חש קרבת ה' ביום זה. נשאלת השאלה, אם כן לשם מה בכלל נצרכת תשובה?

והתשובה ברורה: כשם שכל אחד מבין שתכלית יו"כ אינה שהתעוררות זו תישאר רק ליום זה בלבד אלא נצרך שהתעוררות זו תמשיך באדם לכל השנה, כן הדבר ממש בנפש האדם; כל אדם חש התעוררות בעמקי נפשו, אולם עבודת האדם שכל כולו יחוש זאת לא רק בעמקי הנפש, אלא שכל רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו יחושו זאת. וכן עומק הרגשת הנפש יש בה רובדים רבים.

לכן, עבודת האדם ראשית להגיע לנקודה העמוקה בנפשו. בנוסף לכך נצרך שיגיע למצב שכל כולו יחוש את התעוררות התשובה. תשובה עניינה להשיב את כל כוחותיו לנקודה הפנימית של עצמו, וכשם שהנקודה הפנימית שבנפשו חשה התעוררות כן יחוש בכל חלקיו. ■ מהספר מועדי השנה

מהות כפרת יו"כ

נתבונן תחילה מהי מהות כפרת יו"כ. אדם חוטא ושורה עליו רוח טומאה, כיצד ע"י תשובתו מסתלקת ממנו רוח טומאה זו?

המשנה בסוף מסכת יומא, לאחר שמבארת את דיני התשובה, מביאה את דברי ר"ע הנודעים: "אמר ר"ע אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרין, מי מטהר אתכם אביכם שבשמים שנאמר 'וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם' (יחזקאל לו, כה). ואמר 'מקוה יש' ראל ה', מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקב"ה מטהר את ישראל" (יומא פה ע"ב).

מבואר בדברי ר"ע, שהכח המטהר את האדם מטוה מאתו הוא הקב"ה! התשובה בפני עצמה אינה מטוה רת את האדם, אלא אך ורק הקב"ה בכבודו ובעצמו.

כיצד מטהר הקב"ה את האדם מטומאתו?

כל טומאה עניינה ריחוק מהקב"ה, וסילוק הטומאה עניינו קירבת ה'. "מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקב"ה מטהר את ישראל", טהרת הקב"ה נעשית ע"י שמקרב את החוטא אליו, ובזה מסתלקת טוה מאתו.

כל עשרת ימי תשובה עניינם "דרשו ה' בהמצאו קראהו בהיותו קרוב" (ישעיה נה, ו). פסגת ימים אלו הוא היום הקדוש - יוה"כ, שהוא היום שבו האדם קרוב לבוראו ביותר. לכן, יום זה עניינו מחילת עוונות וסילוק טומאת החטאים, כי כיון שסגולת היום לקרב את האדם לבוראו, ממילא מסתלקת הטומאה.

מהי התשובה שיעיד עליו יודע תעלומות' ושאלות בנוסח הידוי

רציתי לשאול בענין חזרה בתשובה, כמה דברים שמטרידים אותי מאד. (א) הרמב"ם בהלכות תשובה (פ"ב ה"ב) כתב: "ומה היא התשובה הוא שיצונו החוטא חטאו ויסירו ממחשבתו ויגמור בלבו שלא יעשה עוד וכו', ויעיד עליו יודע תעלומות שלא ישוב לזה החטא לעולם". היאך יכול האדם לקבל על עצמו לשוב באופן שיעיד עליו יודע תעלומות', הלא מי ידע מה ילד יום ואיזה יצר יתחדש עליו... ובמיוחד איך אפשר לעשות תשובה על חטאים שמרוב הרגלם ל"ע נהפכו אצל האדם לטבע שני, הרי אם יבטיח לקב"ה ש'לא ישוב לזה החטא', יודע תעלומות יודע שזה שקר, כי לוקח זמן לשנות ולשרש את הרגלו וטבעו.

(ב) חוץ מהחרטה והקבלה לעתיד, מעיקרי התשובה הוא הידוי. ובענין זה יש לי כמה שאלות:

- א. מה צריך להתכוון בשעה שמפרט חטאיו (ואם חרטה בלבד, נמצא שענין הידוי הוא לא יותר מאשר חרטה בדיבור)?
- ב. האם מעכב שיאמר את 'נוסח' הידוי, של 'חטאתי עויתי' וכו'. או יכול לומר בלשונו: עשיתי כך וכך?
- ג. מה פשר ההקדמה לידוי בימים נוראים "שאיננו עזי פנים"?
- ד. בוידוי הגדול שאנו אומרים ביוה"כ (נוסח ע"מ) מופיע כל מיני עבירות שאני בטוח שלא עברתי עליהם, כגון לא תקענו בשופר בר"ה, וכדומה. וא"כ למה אומרים אותם? ושמעתי ב' תשובות בענין: א. אולי עברתי בגלגול הקודם, ב. מתוודים בשביל אחרים שלא קיימו. אלא שקשה לי להרגיש אשמה כל שהיא כשמדובר על הגלגול הקודם, וא"כ ח"ו מתוודה אחד בפה ואחד בלב. וכלפי אחרים בוודאי שאיני מרגיש אשמה, שאיני מכיר אותם ואף איני מחוייב במצוות תוכחה כלפיהם. תודה רבה לרב שמקדיש מזמנו להרוות את צימאוננו בדבריו האמתיים דברי אלוקים חיים.

תשובה: (א) עבודת התשובה להגיע למקום העמוק בנפש ששם מעולם לא היה חוטא, ושם לעולם לא יחטא. וכל חטא נובע מאי הגעה למקום פנימי זה, או מיציאה ממנו. ולכך אין הכוונה שבדאי לא יחטא, שהרי "הן בקדושיו לא יאמין", ואמרו "אל תאמין בעצמך עד יום מותך", ויוחנן כה"ג ששמש פ' שנה בכה"ג ויצא לתרבות רעה יוכיח. אלא הכוונה כנ"ל להכנס למקום הפנימי שאין לו שייכות ליצה"ר ולחטא. שזהו בחינת יוה"כ, כמ"ש בנדרים (לב ע"ב) שביום זה שאין שולט "השטן", גימ' שס"ד, ויום שס"ה - יוה"כ - אינו שולט בו.

וכשם שיוה"כ הוא "זמן" התשובה השלם, כן בנפש הוא מקום שיצה"ר לא שולט בו. ולשלמות זו תמיד זכו האבות הק' כמ"ש בגמרא ב"ב (ז ע"א), שלא שלט בהם יצה"ר, ואצלם היה תשובה גמורה ממש בפועל. אולם אצל כל אדם, זהו עבודתו להכנס למקום זה העמוק בנפשו, באותה עת.

(ב) א. כל הבריאה נבראה בכ"ב אותיות, וכל דבר מורכב מאותיות שמהם נברא. ולפיכך כאשר האדם חוטא מפיל את האותיות הללו, ולכך כאשר שב בתשובה ואומר וידוי, ומהותו להעלות את האותיות שנפלו. ב. לכך נתקן הידוי בסדר א-ב ע"מ לתקן את האותיות, ולכך ראוי לומר

המשך בעמוד יב'

ברכות (סא, ע"ב) - תניא, ר"י הגלילי אומר, צדיקים יצ"ט שופטן, שנאמר ולבי חלל בקרבי. רשעים יצה"ר שופטן, שנאמר נאם פשע לרשע בקרב לבי אין פחד אלקים לנגד עיניו. בינונים זה וזה שופטן, שנאמר יעמוד לימין אביון להושיע משופטי נפשו. וברש"י שם, "משופטי נפשו", שמע מיניה, יש לך אדם שיש לנפשו שני שופטים (ובדקות, אביון מלשון בינוני).

אולם בעומק יותר, יצ"ט נמצא בחלל הימיני של הלב, ויצה"ר בחלל השמאלי, כמ"ש שם. ואמרו (קידושין, ל, ע"ב) ואמר רשב"ל, יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש המיתו, שנאמר צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו, ואלמלא הקב"ה עוזרו אין יכול לו, שנאמר ה' לא יעזבנו ולא ירשיענו בהשפטו. וגדר "עוזרו", היינו "עומד לימינו", ודו"ק. ועיין מהרש"א שם על אתר. והבן שהרי אמרו (נדרים, לב, ע"ב) דבשעת יצה"ר לית דמדכר ליה ליצ"ט. ולכך נקרא באותו עת אביון, כי כולו כעבד משועבד ליצה"ר. ואזי הקב"ה עומד לימינו. וכלשון התניא (פרק יג, ד"ה ובזה) הקב"ה עומד לימין אביון, ועוזר ומאיר לנפש האלהית.

והנה בעצם כך שהקב"ה עומד לימין אביון, זהו גופא תקנתו שעולה למדרגת ימין. כי ח"ו בקלקול היצה"ר (הוא שטן הוא יצה"ר) עומד לימין, כמ"ש (זכריה, ג, א) והשטן עומד על ימינו לשטנו. והיינו כנ"ל דבשעת יצה"ר לית דמדכר ליה ליצ"ט, ועי"ז תופס את מקום הימין. אולם כאשר עומד הקב"ה לימינו בזה מסתלק השטן מן הימין. ויתר על כן מעלה הקב"ה את האביון לימין, ועי"ז הוכרע היצה"ר.

והנה אימתי הקב"ה עומד לימין אביון להושיעו, כאשר האביון פונה אליו ית"ש. וכמ"ש ברוקח (אשרי) וז"ל, קרוב ה' לכל קוראיו, שעומד לימין אביון. ועיין עמק המלך (שער לז, פרק נג) וז"ל, ויש שמה שמיעה לטובה באזן ימין, שנאמר כי שמוע שומע אל אביונים ה'. ועיין מגלה עמוקות (ויצא) וז"ל, וראה הפרש בין תפלת עניים לתפלת עשירים. שעל תפלות עשירים, אמר והנה "מלאכי אלקים" עולים על העשיר, ועל העני אמר, והנה ה' נצב עליו, כי שומע אל אביונים ה' בעצמו. וכשראה מעלות העני, כי יעמוד ה' לימין אביון, ז"ש אכן יש ה' במקום הזה, שכל כך מעלה גדולה יש לעני שלעולם ה' עמו, מאנין תבירין דמלכא.

והבן שיש ד' מדרגות בדבר. א. שה' עמו תמיד, מאנין תבירין דמלכא. ב. שעומד לימינו, להושיעו. ג. שמעלה האביון למדרגת ימין. ד. שמשפיע טובה למי שמטיב לאביון, כמ"ש חז"ל (ויק"ר, בהר, לד, ט) אם נתת לו דע מי שעומד על ימינו ונותן לך שכרך.

האזינו | ו-ז

הצור תמים פעלו. צור, צו-ר. הנה צו-ו, שורש של צוה - מצוה. ואוה"ע נצטוו בז' מצוות בני נח, ומצותם בבחינת חוץ, ח-צו. כי אוה"ע חיצונית ביחס לישראל שהם הפנימיות.

ושורש המצוה בישראל במדרגת צור, צו-ר כנ"ל, לשון חזק ותוקף. בחינת מוצק, צו-קם. ויתר על כן שורשם במדרגת צחצחות, צו-חצחת. בבחינת "והשביע בצחצחות נפשך", כנודע. ובמצוה נגלה רצונו ית"ש. רצון, צו-רן. וכאשר ישראל עושים רצונו של מקום נקראים צבאות ה', צו-באת. ואמרו חז"ל, לא ניתנו מצוות אלא כדי לצרף בהם את הבריות, צורף, צו-רף. ועומק הצירוף, בחינת אהבה, חיבור, "תוכו רצוף אהבה", רצוף, צו-רף. והוא בחינת צרור, צו-רר, חיבור צרף.

ועל ידי המצוות נמשך שפע לישראל, והמשכה ע"י צינור, צו-נרי. ובתוכו מאיר הארה בבחינת ניצוץ, צו-ניץ. והארה זו מוסתרת תוך הצינור, בבחינת צנוע, צו-נע. והמשכה זו בבחינת מש"כ יפתח ה' לך את אוצרו הטוב. אוצר, צו-רא. ובקומת אדם זהו שפע הבא מן הראש לגוף, ועובר דרך הצואר, צו-אר. ובמדרגת מקום זהו ציון, צו-ין. ובמדרגת זמן, זהו חג המצות, צו-תם. וכן יוה"כ, צום, צו-ם.

וחג המצות הוא שורש לקומת ישראל, למצוות. שתחילה היו במצרים, במצור, צו-מר. וכתוב ויקוצו מפני בני"י, קוץ, ק-צו. וכתוב "רב ועצום ממנו". עצום, צו-עם. וכאשר יצאו את מצרים כמצולה שאין בה דגים, כמ"ש חז"ל, מצולה, צו-מלה. ושורש היציאה בחצות לילה, חצות, צו-חת. עת רצון, צו-רן, כנ"ל. והגאולה ע"י משה שלקח את צפורה לאשה. צו-פרה. ועצמות יוסף לקח עמו, עצמות, צו-עמת. ותחלה לא שמעו בני"י אל משה מקוצר רוח, צו-קר. אולם בגאולה עת רצון כנ"ל, נהפך מקוצר רוח לאורך רוח, אך אפים. ונגלה מדת נוצר (מ"ג מדות רחמים), צו-נר.

ואמרו חז"ל אין צו אלא לשון זירוז. וזהו אור הפסח שיצאו בחפזון. ומאידך אמרו חז"ל, אין צו אלא ע"ז. והיינו שלקחו שה שהוא ע"ז של מצרים, וזוה עקרו צו של קלקול, ע"ז, ותקנו צו של זריות. וזוה נתקן העצלות, צו-עלת. נעשה עליה לצו. בחינת חרוץ, חר-צו. ואזי יצאו מן המיצר לחוץ, ח-צו, כנ"ל.

ושלמות ההארה דתיקון במתן תורה שאתם קרויים אדם ואין אוה"ע קרואים אדם, ואזי קבלו "צורת" אדם, צורה, צו-רה. והושלם בכנס"י בכלל, ובפרט בשבט ראובן שנשיאו אליצור, צו-אליר. ותיקן קלקול של יצועי אביו. יצוע, צו-יע. ועברו חלוצים במלחמה לכבוש את א"י. חלוץ, צו-חל. ובביהמ"ק ציון, צו-ין, עיקר העבודה בצפון, צו-פן.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: אוצר, אליצור, צוה, צו, אמציהו, עצבון, צום, חוץ, חצור, בוצע, חצות, מוצק, עצות, מצודה, מצורה, מצור, צור, מצות, עציון, צבאות, צואר, צורה, צות, צחצחות, ציון, צנור, צרור, רצון, הוצא, חיצון, יוצר, יצוע, מקצוע, נוצה, נעוץ, עצמות, פוצה, פרוץ, צרוע, רוצח, חצרון, קוץ, צידון, ציפור, צופר, חלוץ, חצוב, חצוצרת, חרוץ, יהוצדק, צרור, בצרון, צוקה, נוצר, עצום, עצלות, פצוע, צבוע, צבעון, צדוק, צדקיהו, צובה, צובא, צוד, צועד, צוריאיל, צורשדי, צורם, צורף, צורר, צמוקים, צנוף, צנוע, צפטוני, צפניהו, קוצר, רצוא, רצוף, עוץ, בוץ, חלוץ, ניצוץ, נחוץ. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

שבת (לב, ע"ב) - מיתת בניו הקטנים של אדם - פליגי בה ר"מ ור' יהודה, חד אמר בעון מזוזה, וחד אמר בעון ציצית, וכו', למאן דאמר בעון ציצית מ"ט, אמר רב כהנא ואיתמא שילא מרי, דכתיב גם בכנפך נמצאו דם נפשות אביונים. ופירש"י שם, בשביל כנפך שבטלת מצוותם, נמצאו עליך דם נפשות אביונים נקיים, בנים קטנים שלא חטאו. ועיין מהרש"א שם וז"ל, נוטריקון אביונים, אב ובנים. והרי שבנים קטנים נקראים "אביונים". כי הקטן אין לו משל עצמו, וכל הוויתו מוגדרת כסמוך על שלחן אביו (ב"מ, יב, ע"ב), וזהו אביון, אבי-יון, לשון הקטנה של אב, והיינו הקטנת האב לבניו.

ובדקות, העשיר יש לו ממון הרבה, ולכך הוא בבחינת גדול. אולם האביון אין לו אלא עצמו ובשרו, ולכך הוא בבחינת קטן. וכמ"ש במלבי"ם (איוב, ה, טו) וז"ל, העריצים והחזקים שהם רבים, תמיד היו בולעים את האביונים, והיו בני"א כדגי הים שהגדול בולע את הקטן, עכ"ל. ושורש דבריו בפסוק (דברים, א, יז) לא תכירו פנים במשפט כקטן כגדול תשמעון. וקטן הכוונה עני ואביון, כמ"ש רש"י שם. וכן צלף שיש בו אביונות, כמ"ש לעיל, הוא אילן קטן. עיין ר"י על הרי"ף (ברכות, כה, ע"ב). ועיין רמב"ם (ברכות, פ"ח, ה"ו) אביונות, וכו', כצורת תמרים דקים קטנים.

וכבר נתבאר לעיל ששם אבטליון אותיות אביון-טל. ועיין רע"ב (אבות, א, י) וז"ל, שמעיה ואבטליון, גרי צדק היו, ומבני בניו של סנחריב היו. ושמעתי שמפני שהיה אבטליון אב ב"ד נקרא בשם זה, שפירושו אב לקטנים. כי טליא בלשון ארמי קטן, כמו, אמר ר' יוחנן כד הוינא טליא, כשהייתי קטן. ליתו טליא וטליתא, יבואו קטן וקטנה (ובעומק נקרא כן כי הטל הוא גשם מועט וקטן) אף כאן אבטליון אביון של יתומים קטנים, עכ"ל. ועיין מגן אבות לרשב"ץ שם, בהרחבה, שלכך אף טלה (טלא) נקרא כן, כי הוא קטן הכבשים, עיי"ש. ועיין שפע טל (הקדמה בן מאה שנה) שטל ביונית קטן, וזהו אבטליון, אב-טל-יון, עיי"ש.

והבן, שכל קטן בחינת אביון, כנ"ל, כי אין לו משל עצמו, אלא סמוך על שלחן אביו. אולם יתום קטן, שאין לו אב, הוא אביון גמור, שאין לו אב לסמוך על שולחנו. וזהו בחינת אבטליון, שנעשה אב, לטל, לקטן שהוא אביון, טל-אביון, כנ"ל. והבן שאמרו שם באבות, שמעיה ואבטליון קבלו מהם, שמעיה אומר אהוב את המלאכה וכו'. והמלאכה היא בחינת ט"ל מלאכות שנאסרו בשבת, כי קודם החטא פרנסת האדם הייתה בריוות, וע"י החטא "הוקטן" קומתו ונעשה "טליא", קטן. ולכך מנין המלאכות שעושה לצורך פרנסתו לסלק מדרגת "האביון" שנפל אליה, הוא ל"ט מלאכות דייקא. אולם בשב"ק שהיא "מקור הברכה", מסתלק בחינת אביון, טל, טליא, כנ"ל, ולכך נאסרו ל"ט מלאכות, כי אינו במדרגת קטנות אלא במדרגת גדלות. והבן שביום חול עיקר מדרגתו טלית קטן, ושם נאמר גם בכנפך נמצאו דם נפשות אביונים. ובשב"ק עיקר מדרגתו טלית גדול. ודו"ק. ועיין ספר מחשוף הלבן (שמות) וז"ל, "פזר נתן לאביונים וגו', קרנו תרום בכבוד", קרנו, ר"ת, קטנות ראשון נמתק ונתקן. ועיין פרי צדיק (שמני, ז). וליקוטי הלכות (מנחה, ה"ה). ■ המשך בע"ה בשבוע הבא נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

שורשים לבריאה.

יש שורש לבריאה באופן של אחד, אל"ף - אלופו של עולם. ומצד כך הבטחון הוא בתפיסה שכך יהא, ולא באופן אחד, זהו א' - יחיד.

וישנו אופן נוסף של בטחון שמושרש בתפיסה הכללית שנמצאת בבריאה, שהיא שנים, ומצד כך, הבטחון חל בין אם יהיה הצד הזה ובין אם יהיה הצד הזה, אבל זה הידבקות בתפיסה שבמעמקי הבריאה יש מהלך של שנים.

שורש ב' התפיסות - במתן תורה

והיסוד מוסד וברור, שורש הדברים הוא במתן תורה שע"ז נאמר "אחת דיבר אלקים שנים זו שמעתי", כלומר, שהתגלה בשורש הבריאה "אחת דיבר אלקים", שהוא שורש שבכל דבר מתגלה אחד, מתגלה "אחת". "שנים זו שמעתי", מצד המקבלים, שהם שומעים שנים, ומצד כך בכל דבר ודבר שהם נוגעים, הם תופסים אותו בתפיסה של שנים.

השורש של הכל הוא תורה, מתן תורה, ובפרטות עשרת הדברות, ובפרטות יותר, שתי דיברות ראשונות, ושם הושרש שהמהלך של הדברים הוא שבכל דבר יש מבט של "אחת דיבר אלקים", להידבק ב"אחת", להידבק ב- אחד, ויש מהלך בכל דבר ודבר להידבק ב"שנים זו שמעתי", להידבק במהלכי השנים.

זהו הא' שב"אנכי", והב' שב"בראשית".

זה התפיסה הנקראת אב, א', ב', האב עניינו שהוא אב לגלות בכל דבר שני מהלכים, מהלך של א', אחד, ומהלך של ב', שנים, כמו שנתבאר.

וכשזה משתלשל במהלכי הבטחון, זה המחלוקת שהוזכר, האם הבטחון הוא במהלך דא', או שהבטחון הוא במהלך דב', אבל זה ענף מכללות התפיסה שקיימת בחקיקת מציאות הבריאה.

בפנים הללו, זה לא שהאדם בוחר לעצמו, בלבד, בסוגיית הבטחון, האם ללכת בדרך הבטחון שכך בוודאי יהא, או שהוא בוחר לעצמו את מדריגת הבטחון, לבטוח שבכל צד שלא יהא, הכל, "מאן דעביד רחמנא לטב עביד".

בירור מהלכי העבודה מתוך תפיסת החיים

ונחדד את ההגדרה, כל דבר ודבר בחלקי העבודה, על

אבטיח נקרא אבטיח מלשון אב - בטח, ומובנו הוא בשתי פנים. פנים של בטחון, שבטחים באב, בו יתברך שמו "אבינו אב הרחמן". ובאופן הנוסף "אבותינו שבטחו בך". האופן הראשון הוא בטחון ב-אב, בו יתברך שמו שהוא האב. והאופן השני הוא מי שבטח, שזהו אב שבטח, "אבותינו שבטחו בך".

ב' המהלכים בבטחון

ידוע עד מאד המחלוקת שיש בדברי רבותינו בגדר הבטחון, האם בטחון עניינו שהאדם בוטח שיהיה צד אחד, כפי שהוא רוצה שיהיה, והוא בוטח שהקב"ה יעשה רצונו, מעין הענין של "צדיק גוזר והקב"ה מקיים", כמו כן יש מידת הבטחון על צד מסויים, שכך יהא, שזהו שיטת האלשיך ועוד. ומאידך שיטת החובת הלבבות שהבטחון עניינו "כל מה דעביד רחמנא לטב עביד", מה שיהא, ויתכן שיהא כך, ויתכן שיהא באופן אחר, אבל בכל אחד ואחד מהצדדים זה רצונו יתברך שמו, והגילוי שמתגלה בפעולתו יתברך שמו, הוא הוא רצונו לטובה.

לשון חז"ל הידוע "כל דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל, לא ללמד על עצמו בלבד יצא אלא ללמד על הכלל כולו יצא", כלומר, כל דבר שנמצא בכלל והוא יוצא מהכלל, הוא ענף מהכלל, וכאשר רואים את יציאת הענף מן הכלל, המבט צריך שיהא, לראות את הכלל איך הוא מתראה באותו מבט של הענף, "לא ללמד על עצמו בלבד יצא אלא ללמד על הכלל כולו יצא", כלומר, הוא מלמד שזה מה שגנוז בתוך מציאות הכלל.

ולפיכך, בכל סוגיא וסוגיא שעוסקים, ורואים בה נקודת נידון, המבט הוא לא לראות את נקודת הנידון בפרט העצמי שבו עוסקים בלבד, אלא לראות את השורש של הדבר, את הכלל שבדבר, איך הפרט שבו עוסקים אינו אלא פרט מן הכלל, אינו אלא ענף מן השורש כמו שהוזכר לעיל.

ולפי"ז, בענייני דידן, יש כאן מהלך של בטחון שהוא מהלך של בטחון בא'. באחד, שזהו הא' שבאב, ויש כאן עוד מהלך של בטחון בתוך מהלך הב' שבאב, השנים שבאב, שזהו המהלך שבין אם יהיה כך ובין אם יהיה כך מתגלה פה מהלך של בטחון.

שני שרשים לכלל הבריאה

וא"כ, עומק המחלוקת הזו, היא לא מחלוקת פרטית בסוגיית הבטחון, אלא היא עומק של גילוי, שיש שני

עומק הבירור אם תפיסת האדם בא' או בב'

אבל הבירור העמוק של הדברים הוא, איפה כל תפיסת החיים שהאדם חי, האם האדם חי בא' שבאב, או שהוא חי בב' שבאב, איפה מקום חיותו, ובדקות, איפה שורשו.

הבורא הוא אחד, הנברא הוא לעולם שנים, המעין שב"בורא" שמתגלה בנברא זה ה"אחד" שבנברא, הדוגמא היסודית והברורה: "זכר ונקבה בראם ויקרא את שמם אדם", מעיקרא שורש היצירה היה באופן של "מה יחיד בעליונים אף יחיד בתחתונים", אבל המציאות של "יחיד בתחתונים" לא היה כמציאות של קיום, הרי מיד "ויפל ה' אלקים תרדמה על האדם וישן ויקח אחת מצלעותיו", נעשה הפרדה, שנעשה מציאות של שנים, וברור הדבר, שאין כונת הדבר שמכאן ואילך נעשה מאחד שנים, אלא, מעיקרא הם היו בתפיסה של שנים שהתגלו כאחד, כי זה תפיסת הנברא ב', שנים, "בראשית ברא", אלא שמעיקרא ההתגלות, כביכול, של ה"אחד" "יחידו של עולם" השתקפה באדם "בצלמנו כדמותנו", הוא התראה ג"כ, כאחד, אבל מצד היותו נברא, כנברא, הוא בתפיסה של שנים, ולכן הוא נברא מכך "נעשה אדם" שנתיעץ עם המלאכים, כדברי חז"ל, כלומר, שורש של ריבוי, כי היצירה של האדם מורכבת משנים, הוא שונה משאר כל הנבראים כולם שיסודם אחד, משא"כ האדם ביסודו שהוא שורש כל הבריאה כולה - שכל שאר הבריאה כולה אינם אלא ענפי אדם. המציאות שלו היא שנים.

ואשר על כן, בשורש היצירה, מצד עצם היותו נברא, מצד כך הוא נברא במהלך שבפנימיות שלו מושרש כבר התפיסה של שנים, והיא יוצאת לפועל לאחר מכן, על ידי ה"ויפל ה' אלקים תרדמה על האדם וישן" וגו'.

ככל שהאדם דבק בנברא שבו, הבטחון שלו הוא בב', הוא בטחון במדריגת ה"שנים" שבבטחון, וככל שהאדם דבוק ב-בורא, הוא דבק במציאות ה"אחד" שבדבר. זהו מהלכי העבודה.

בכללות ממש, יש כאן שני מהלכים, מהלך של הידבקות בצד העליון, ומהלך של הידבקות בצד התחתון.

דרך כלל, צריך שיהיה קו המשווה לכללות כל קומת העבודה שבאדם, יש יוצא מן הכלל שלפעמים לבו של האדם פתוח לנקודה מסויימת, לדבר שאין לו השוואה כללית לכל קומת הנפש, אלא שבנקודה הזו לבו יותר פתוח והוא חי יותר פנים, יותר גבוה, אבל במהלך כללי שבדבר, כל קומת העבודה צריכה שיהיה לה קו המשווה, מהלך אחד שמשווה את כל חלקי העבודה שבהם האדם עוסק.

כאשר האדם נמצא בתפיסה חיצונית, הוא רואה כל סוגיא וסוגיא כסוגיא לעצמה, "עלמא דפירודא", ובכל סוגיא הוא, כביכול, בוחר לעצמו את חלקו שלו במהלכי העבודה ששייך לאותו דבר, יש את מהלכי "דעה" שיוצא לפועל שהוא מהלכי העבודה, "וידעת היום והשבות אל לבבך", הוא בוחר לעצמו כביכול בכל סוגיא וסוגיא את מה שנראה לו כרגע יותר קרוב אליו, יותר שייך אליו.

אבל ככל שהאדם בוקע יותר לפנים, והוא מבין יותר את שרשי הדברים שבהם הוא עוסק, הרי שהוא לא תופס תפיסה של סוגיות נפרדות זה מזה, עוד תפיסה ועוד תפיסה, ועוד תפיסה, נבדלות ונפרדות זו מזו, אלא הוא מחובר לכח אחד פנימי, והכח האחד הפנימי הזה, מתגלה בכל סוגיא וסוגיא שבה הוא נוגע, בכל סוגיא וסוגיא, הכח הפנימי מגלה את אותו תפיסה בשייכותה לאותה סוגיא, זהו הכח של עולם האחדות בפנימיות העבודה.

כשה"הלכות דעות" לא ברורים, ולפי"ז גם הלכות העבודה לא ברורים, האדם רואה רק את הענפים והוא לא רואה שורשים, הוא לא יכול לצרף את כל הדברים ולקבל מהלך אחד, כי הרי הוא רואה סוגיות נפרדות זו מזו, אבל כשאדם בוקע לפנים, ומכל ענף הוא רואה שורש, הוא מחבר כל ענף למציאות של שורש, החיבור גורם לידי כך שהוא מצרף את כל הענפים לשורשם, ולפי השורש ששייך לו כך הוא עובד בכל ענף וענף.

זהו יסוד כללי ולפי"ז לעניינא דידן השתא

כשאדם מביט על סוגיית הבטחון כשלעצמו, כביכול, הוא פונה להיכן שנטיית לבו נוטה אם לבטוח במהלך של "אחד", או לבטוח ב"כל מאן דעביד רחמנא לטב עביד", יתכן שהאדם לבו נוטה לבטוח באחד, אבל הוא מרגיש שהוא עדיין לא שם, אולי זה שורשו, אבל הוא לא שם.

■ המשך בע"ה שבוע הבא מתוך סדרת בלבביפדיה עבודת ה'.

השתוות העיגולים מכח הארת א"ס הסובב שבקו

בעומק יותר, הרי אילו הקו היה מאיר משני הצדדים הוא היה קו אחד ארוך. ובעומק, מדין העיגול הקו מקבל את הארתו מסוד א"ס הסובב, וא"ס הסובב הוא באמת שווה, ולכן העיגולים שווים. במעמקי הקו, בבכח שבו, וכן יהא לעתיד לבוא שהקו יגיע מלמעלה עד למטה, והמעין של הדבר מתגלה בעיגולים, וזהו מה שמתגלה השתא בעיגולים הפנימיים, שהקו מקבל הארתו מאור א"ס הסובב, ולכן ישנה השתוות. כלומר, הכח של העיגול שנעשה השתוות זה אינו רק מהארת הקו לבד, אלא בעומק זהו מהארת האור א"ס הסובב שמאיר בשווה ומשם יונק הקו את הארתו, וההארה הזו תתגלה לעתיד לבוא בקו עצמו שבאמת יגיע מלמעלה עד למטה, ומעין כך מאיר כבר עכשיו בעיגולים, כי אילו בקו לא היה כזו הארה לעתיד לבוא אזי לא יכול להיות שיהיה בעיגולים מציאות של השתוות. זו נקודה דקה.

א"כ, העמדנו היכן יש בעיגולים מציאות של השתוות והיכן יש בהם מציאות של הדרגה. כל עיגול ביחס לעיגול העליון הוא הדרגה, וביחס לעצמו הוא השתוות. והשורש לכך הוא באור א"ס הסובב, שמצד אחד מתגלה בקו הדרגה, שמתפשט לאט, ומצד שני הקו לעתיד לבוא עתיד להתפשט מלמעלה עד למטה וזו תהיה הארה של השתוות. ולכן כבר השתא מאיר בעיגולים הארת אור א"ס הסובב שמאירה בקו, המעין לעתיד לבוא מתגלה השתא בעיגולים, וזהו בעצם עומק ההארה.

הבחנות נוספות בעיגול שנעשה מהקו, השגתנו בקו בהלבשת צורת אדם

ישנם כמה זוויות כיצד לפתוח את הסוגיא שמהקו נעשה מציאות של עיגול, כמה הבחנות שמתגלות כאן. לאחר שנתבארו הדברים הנ"ל, נמשיך ונבאר הבחנות נוספות.

כעת אנו עוסקים בעיגולים ויושר, ועדיין לא עוסקים בא"ק. נשוב ונחדד את דבריו של הדברי שלום, וכן דב־ריו של הלשם שהאריך בכך. המדרגה הראשונה – אור

א"ס, המדרגה השניה – קו וצמצום, המדרגה השלישית – א"ק. כעת אנו עוסקים במדרגה השניה, קו. ונדגיש, שבקו עצמו ישנם עיגולים ויושר, "דרוש עיגולים ויושר".

בפשטות, בדברי הרב ז"ל ישנם סתירות, שהרי פעמים הוא מחבר את א"ק וקו בבת אחת, כמדרגה אחת, ופעמים הוא לא מחברם, אלא הם שני מדרגות. הלשם ועוד מגדירים זאת, שלרוב עצמות האחדות שבין הקו לא"ק, לכן יש לנו גילוי של קו וא"ק בבת אחת. וב־עומק, בערכנו שלנו שאנו צורת אדם, אין לנו תפיסה בקו, אלא יש לנו רק תפיסה בצורת אדם, ולכן גם השגתנו בקו היא בהתלבשותו באדם, מפני שאנו צורת אדם, ולא צורת קו. אמנם יש לנו קו במעמקי פנימיותנו, "לישועתך קייתי ה'" (בראשית מט, יח), "קוה אל ה'" (תהלים כז, יד) – קו, כמו שמאריך הרמח"ל בדרוש הקיווי, וזוהי פנימיות הקו. אבל הצורה שלנו היא צורת אדם, ולכן אנו משיגים בסוגיית האדם ולא משיגים להדיא בסוגיית הקו, והשגתנו בקו היא רק בהלבשת אדם, אדם המקוה. עכ"פ, ההגדרה היא שאלו שני מדרגות, כמו שהדגשנו, וכעת אנו עוסקים בקו שנעשה יושר ועיגולים במדרגת הקו עצמו, לפני מדרגת א"ק.

שורש העיגולים שנעשו מהקו

עתה נבאר היכן הוא השורש של העיגולים שנעשו מהקו. בדברי שלום ובשמן ששון על אתר מבואר, שהשורש הוא מהעיגולים שכבר נעשו קודם לכן. כלומר, שמעיה קרא הייתה כבר מציאות של כלים. הכיצד, אור א"ס שהיה בתוך החלל, נצטמצם ויצא מתוך החלל לחוץ לחלל, וצורת הצמצום הייתה באופן שהחלל נעשה עיגול. הייתה יציאה של האורות מן הנקודה הפנימית בתהליך של י' תנועות מעגלים, עיגול ראשון מלכות, עיגול שני יסוד, עיגול שלישי הוד, וכן ע"ז הדרך, ושם, ביציאת האורות מהחלל, נעשה שורש העיגולים. מעתה, כאשר הגיע הקו, האור א"ס שבקו חזר והאיר את אותה הארת עיגולים. ובדקות, יציאתם של האורות מתוך

תבאר להלן בדברי המפרשים], בלשון הרב צמח נאמר להלן (בענף ג') שזה נעשה בבת אחת. עכ"פ, יש כאן סוגיא של שני כוחות שאי אפשר לעמוד עליהם, איזה מהם קדם (ומכאן תולדה לכל ב' כוחות הפכיים שא"א לעמוד מה קדם למה).

התקמות הקו - שורשי התנועות בבריאה אינם שלמות

כעת נשוב לעומק נקודת הנידון כלפי ההבחנות שנוצרות מכח הקו שנעשה עיגול. סוגיית העיגולים בעצם יוצרת תנועה של קו שמתעקם. וכאן מונח בעצם שורש דשורש הנעלם ל"אשר עשה האלקים את האדם ישר והמה בקשו חשבנות רבים" (קהלת ז, ט), "סביב רשעים יתהלכנו" (תהלים יב, ט). יש כאן קו ישר שמטבעו צריך לילך ישר, והוא נעשה לעיגול.

כמו שנתחדד לעיל, השורש שהקו נעשה עיגול הוא בכך שהוא לא התפשט ישר מיד עד למטה אלא לאט לאט, ואזי נעשה עוד נקודה ועוד נקודה. אם זהו קו אחד ישר הרי שהוא לא יכול להתעגל, זוהי מציאות שכביכול רצה עד לתתא. אולם כיוון שהתפשטות הקו נעשתה בסוד תוספת על תוספת, אזי הנקודה הקודמת לא באה ממילא מהנקודה שקדמה לה כהמשך גמור, אלא כתוספת על גביה, ואם זו תוספת על גביה היא יכולה לבוא באופן של ישר ויכולה לבוא באופן של התעקמות.

א"כ, כאן מונח שורש תפיסת היושר והעיגולים שבבריאה בשורש העבודה של "אשר עשה האלקים את האדם ישר והמה בקשו חשבנות רבים", כנ"ל. כמובן שהעיגולים השלמים כאן הם מצד הקדושה, כאן מדובר בעיגולים בבחינת "עתיד הקב"ה לעשות מחול לצדיקים, כולם מחוי באצבע ואמרי זה ה' קוינו לו" (תענית לא ע"א). אבל בשורש הנעלם מונח כאן התעקמות של הקו.

החלל לחוץ עשו שורש דשורש לכלים של עיגולים, וכניסת הקו לחלל עושה אור של עיגולים בחלל שכבר נמצאת בו תכונה של עיגולים.

נחدد את גדר הדברים. יש שורש דכלים דעיגולים, ויש שורש דאורות דעיגולים. כלים דעיגולים נעשו מתתא לעילא (כלים לשון כלות, התכללות), אורות דעיגולים נעשו מלעילא לתתא. הרי האורות יצאו מבפנים לחוץ (וזהו תנועת כלות, שיוצרת כלים, כנ"ל), ולכן העיגול הפנימי ביותר הוא מלכות, לאחר מכן יסוד, וכן ע"ז הדרך. אולם האורות באו מלמעלה, ולכן האור הראשון הוא כתר, האור השני הוא חכמה, האור השלישי הוא בינה, וכן ע"ז הדרך. נמצא, שיש חילוק בין האורות לכ"לים. והבן שאור ישר ואור חוזר, בערכין הכולל זה נקרא יושר ועיגולים, היושר הוא בסוד אור ישר, העיגולים הוא בסוד אור חוזר. זוהי צורת עיגול שחוזר למקומו, מעגל.

בפרטות, בתוך העיגולים עצמם יש אורות וכלים. הכ"לים הם בבחינת אור חוזר, הם יצאו מתנועת הצמצום של האור א"ס שנמצא בתוך החלל לחוץ מעין אור חוזר. לעומת כך, האור שבהם בא מהקו שנעשה אור העיגולים, ולכן הם בסוד אור ישר דפרטות דעיגולים. ובדקות, הכלים של העיגולים הם מצד מדרגת העיגולים שבהם, לעומת האור של העיגולים ששורשו ביושר, נעשה מהקו שחוזר ונכנס. אלו שני הצדדים, הכלים של העיגולים נעשו מכח הצמצום עצמו, האור של העיגולים נעשה מכח הקו שנכנס, ממילא בפרטות, אור דעיגולים שורשו באור היושר, כלים דעיגולים הם עצם המציאות של העיגולים.

אמנם, היא גופא חוזרים ומבארים תדיר, על אף שזה לא הוזכר בדברי הרב ז"ל, הרי הצמצום נעשה באופן שהאור הסתלק, וכיצד היא צורת סילוקו, ע"י קו, וא"כ גם בתחילת הצמצום יש מציאות של קו. אמנם, שאלת הקו והעיגולים זה דבר שאי אפשר לעמוד עליו, וזהו עומק נקודת הנידון, מה קדם למה, יושר לעיגולים או העיגולים ליושר. אלו סתירות בדברי הרב ז"ל [כמו שי-

■ המשך בע"ה שבוע הבא מתוך סדרת עץ חיים למתחילים.

אזר א"ס

כתיב (ישעיה, מה, ה) אני הוי"ה ואין עוד, זולתי אין אלקים, אאזר ולא ידעתני.

אזר, א-רז. אלופו של עולם. סוד - רז. רז גימט' אין סוף, כנודע.

צמצום

אזר, א-זר. נעשה כיסוי לאלופו של עולם ע"י הצמצום, ונעשה א-זר.

ועוד. חלל. וכתוב (תהלים, יח, לג) האל המאזרי "חיל". מתהפך חלל לחיל ע"י אזר. ועיין רע"ב (ברכות, פ"ט, מ"ה) אפונדתו - אזר "חלול" שנותנים בו המעות.

קו

גימט' דבק, שהקו הוא כח המדבק. וכתוב (ירמיה, יג, יא) כי כאשר "ידבק" האזר אל מתני איש, כן "הדבקתי" אלי את כל בית ישראל וגו'. ועיין הכתב והקבלה (דברים, יא, כב).

ועוד. קו - חוט. ועיין ר' יוסף בכור שור (בראשית, יד, כא) אם מחוט ועד שרוך נעל. שמעתי, כי החוט הוא אזר החרב שהוא החגור. וכן הוא בבעלי התוס' (שם, כג).

ועוד. "קו אחד דק". וע"י האזר נעשה דק. עיין מצודות דוד (משלי, ל, לא) כלב הציידים שהוא דק במתניו כאילו חגור באזר.

ועוד. תקוה. ועיין מלבי"ם (משלי, ה, יא) מי שהאמונה אזר חלציו, לא ידאג על כלות הבשר, כי יקוה על חיי הנפש.

עיגולים

עיגול סביב. ועיין רש"י (ישעיה, יא, ה) והיה צדק אזר מותניו - ויהון צדיקיא סחור סחור ליה, דבקים בו כאזר. וכתוב (משלי, לא, כד) וחגור נתנה לכנעני. כנעני, סוחר. וזה צורת אזר, שחגרו סביב. וכן נקרא חגור, מלשון חג סביב. ויש אזר סביב למיטה שמקיפים בו המיטה. עיין רמב"ם (כלים, פ"ט, מ"ג).

יושר

אזר צורתו מעוגלת כאשר אזרו. אולם כאשר פושט ומתיר האזר, צורתו יושר. ונודע, עיגולים השגחה כללית, יושר השגחה פרטית. ועיין מלבי"ם (ירמיה, יג, ח) ונדמו כאזר, שכמו שהאזר דבוק על מתנים, כן נדבקו בו להשיגח עליהם בהשגחה פרטית בלא אמצעי. ועוד. ג' קווים. והנטיה לצדדים, הוא בחינת אבזריהו, אזר-ביה.

שערות

עשו איש שעיר. עיין שפתי כהן (בראשית, לז, לד) וישם שק

במתניו וגו'. כשראה שנולד יוסף, ידע שהוא שטנו של עשו שהוא קש וכו', וכשראה שיוסף איננו שהוא הלהבה המכלה הקש, אמר יעקב אני אש ואין כח באש לכלות הקש בלא להבה, הרי אני אוחד בו והופך הקש לשק, ואחזו במתניו שלא להניחו שיהיה לו מרגוע ולהחזיק בו עד שיבא שטנו (וזה הייתה כוונתו ג"כ כשיצא שנאמר וידו אוחדת בעקב עשו), ולזה החזיק בו באזר מתניו, לפי שלא ראה בבניו משטין לעשו.

ועוד. כתיב (מלכים, ב, א, ח) איש בעל שער, ואזר עור במתניו, ויאמר אליה התשבי הוא. והוא היפך עשו, איש שעיר. וכתוב (ירמיה, יג, ד) קח את האזר אשר קנית אשר על מתניך וקום לך "פרתה" וטמנהו שם בנזיק הסלע. פרת בחינת אדום (כמ"ש ב"ר, טז, ד) פרת זו אדום "שהפירה" והצירה לבניו וכו', עיי"ש.

ועיין ב"ב (טז, ע"א) בסערה (סערה - שיערה) דכתיב ויען איוב מן הסערה ויאמר (עיין ערך קטן רוח, רוח סערה) אזר נא כגבור חלצוך ואשאלך והודעני. א"ל הרבה נימין בראתי באדם וכל נימא ונימא בראתי לה גומא בפני עצמה שלא יהיו שתיים יונקות מגומא אחת, שאלמלי שתיים יונקות מגומא אחת מחשיכות מאור עיניו של אדם. בין גומא לגומא לא נתחלף לי, בין איוב לאיוב נתחלף לי. ועיין אפיקי ים (שם).

אזן

אזר, אז-ר - ריבוי. ועיין הכתב והקבלה (דברים, כג, יד) על אזר - כלי זיין (רש"י, ות"א ויב"ע) שורשו זין, והאל"ף נוספת. וכן והזונות רחצו (מ"א, כב, לח) תרגומו ומני זינא שטפו. אמנם לרבותינו (כלים, פכ"ו, מ"ג) זין הוא אזר כמין אבנט, שכן בלשון יוני קורין לחגור זוני (אזון, אזר - זוני). ומזה פירשו הרמב"ם והר"ש שם גם והזונות רחצו. א"כ גם מלת אזניך, פירושו אזר וחגור. ועיין עוד רמב"ם (כלים, פ"ט, מ"ג) מיזרן - הוא חגור ארוג מצמר או פשתן, עיי"ש.

חוטם

לשון חיטוי החטא, כנודע. ועיין צרור המור (בראשית, כח, יא) השם רוצה לדבקים אליו, כאשר ידבק האזר אל מתני האיש. ולכך פוקד עליהם את כל עונותיהם, בענין שיהיו נקיים וטהורים ראויים לדיבוק האלהי, ולקשור הדברים אלו באלו.

פה

כתיב (ירמיה, א, יז) ואתה תאזר מתניך, וקמת ודברת אליהם את כל אשר אנכי מצוך, אל תחת מפניהם.

ועוד. חברין בבלאי הוו שרו המנייהו ומברכין המוציא וברכת הזן (עיין שבת, י, ע"א). ולצורך תפלה אמרו שם שיחגור, משום שנאמר הכון לקראת אלהיך ישראל. ועיין סודי רזיא (אות ש') כל

ירא ה', קודם התפלה ידבק אזורו אל מותניו בחוזק, ויתפלל בכל כונת לבו.

עינים - שבירה

השחתה. וכתוב (ירמיה, יג, ו) ויהי מקץ ימים רבים ויאמר ה' אלי קום לך פרתה וקח משם את האזור אשר צויתך לטמנו שם, ואלך פרתה ואחפר ואקח את האזור מן המקום אשר טמנתיו שמה והנה נשחת האזור לא יצלח לכל. ועיין ערך קטן שערות גבי איוב, שאצלו נתגלה ההשחתה הגמורה בנפש.

ועוד. אזור במוותניו. מותן, מות-ן. ועיין ילק"ש (בראשית, רמז רכז) וירא יושב הארץ הכנעני את האבל, ר' אליעזר אומר, התיירו אזוריהם. ועיין גר"א (אדרת אליהו, דברים, כ, יט) שאמרו בזהר (ח"ג, ריח, ע"א) תשחית בעוה"ז, וכרת לעוה"ב. כרת שאינו חוזר לשורשו, רק נכרת לגמרי מן השורש. והשחתה שנשחת מן הגוף ולא יצליח, כמ"ש נשחת האזור.

ועוד. עיין ערוך לנר (נדה, לא, ע"א) כי למען יראה הרשע (בלעם) שנענש מהקב"ה על שאמר כן, ולא יתלה סימוי שלו בטבע, גזר הקב"ה כי כאשר אזר כגבור חלציו לעמוד ולראות, היה נסמית עינו. וכשנפל לארץ באופן שלא היה יכול לראות אזי היה לו גילוי ב' עיניו כבתחילה. אזר, רא-ז, ראה ז', בחינת ז' מלכים שמתו, ושורשם דעת, שהוא בחינת בלעם, יודע דעת עליון.

ועוד. עיין רמב"ן (תצוה, כח, כח) ולמזח תמיד יחגרה (תהלים קט, יט), להרס ונתיצה, יאמר שיחגור הקללה תמיד עד שיהרס וינתץ בה כאשר אחרים מתאזרים בחגורתם. ועיין רש"י (ישעיה, כג, י) מזח לשון אזור.

ועוד. עיין רד"ק (בראשית, כג, ג) תליך, הוא האשפה שתולין אותה באזור, והסייף (כח הממית) ג"כ תלויה באזור, או חוגרים אותן.

עתיק

מקום החגור, ממקום שמתחיל פרצוף עתיק להלביש את א"ק. ושם נפרס פרסה. ופרסה זו היא בחינת חגור, שלא יראה א"ק לבו את הערוה. כי כל אבי"ע בערכו ערוה, ודו"ק. ועיין ברית כהונת עולם (מאמר אילו של יצחק, פרק כט) האזור שבאמצע הגוף מבדיל בין מראה מתניו ולמעלה, למראה מתניו ולמטה, עיי"ש.

אריך

אורך. עיין מלבי"ם (תהלים, קט, יט) המזח הוא החגור שחוגרים על בגדים "ארוכים" להגביהם כמדת גופו, במה שהקללה ארוכה מגופו וצריך מזח להגביה הבגד למדת הגוף, וכו', עיי"ש. וכן הוא בפירושו (ישעיה, כג, י) בהבדל בינו לבין אזור ואבנט, כי מזח

הוא החגור שחוגרים על הבגדים הארוכים (אריך) להגביהם שיהיו כמותו (ז"א, מדות). ועיין שושן סודות (אות תפח, ענין לבישת בגדים לכבוד שב"ק) וילבש בגדים אחרים חשובים לפי כוחו, ואם אין לו, ישלשל בגדיו, כלומר יתיר אזורו ו"יתארכו" בגדיו, ויהיה בזה היכרא שעשה לכבוד שבת. ועיין חמדת ימים (שב"ק, פ"ג).

אבא

תפילין מוחין דאבא, ר"ת. דאמא, רש"י, כנודע. וכתוב (תהלים, צג, א) עז התאזר. ואמרו (ברכות, ו, ע"א) ה' עז לעמו יתן זהו תפילין. ועז התאזר הוא בחינת קב"ה מניח תפילין.

ועוד. מלכות אבא, ישראל סבא. ועיין שושן סודות (אות לו) ואי אסיר אזורו וכו' לימא אזור [ישראל בגבורה, וכו', והוא ישראל סבא ונאזר בגבורה, וכו', ואח"כ נעטר בעטרתו בתפארתו ממראה מתניו ולמטה.

אמא

"אם הבנים שמחה". וכתוב (תהלים, ל, יב) הפכת מספדי למחול לי פתחת שקי ותאזרני שמחה.

ועיין זוה"ק (ח"ג, קצט, ע"א) מסיטרא דאמא עד הוד מתפשטא, דתמן מתניכם חגורים, בסוד צדיק אזור מותניו, עיי"ש. ועיין שער רוח"ק, והיה צדק, רחל, אזור מתניו, שמתחלת מהחזה. והאמונה, ללאה, אזור חלציו, שתופסת גם אמצעית הת"ת. ולפ"ז חלציו למעלה ממתניו. וצ"ב.

ד"א

תפילין דמארי עלמא כתיב בהו ישראל אשר בך אתפאר. ז"א. ונקראים עז (עיין ברכות, ו, ע"א). וכתוב (תהלים, צג, א) ה' עז התאזר. (עיין ערך קטן אבא). ויש בחינת אזור לישראל ובחינת אזור לאוה"ע, כמ"ש בזה"ק (ח"ג, קצט, ע"א).

נוק'

כתיב (ירמיה, יג, ד) קח את האזור אשר קנית על מתנך וקום לך פרתה וטמנהו שם בנזיק הסלע. נזיק, לשון נוק', חור, בית קיבול. וכן סלע בחינת נוק', מלכות. עיין ערך קטן מלכות.

סוד כלי. ועיין ספר השרשים לרד"ק (ערך אזר), ושם כלי שחוגרים בו אזור, ויאזר אזור במתניהם (איוב, יב, יח). והנה נשחת האזור (ירמיה, יג, ז) ולא נפתח אזור חלציו (ישעיה, ה, כז). ועיין כתבי הרמ"מ משקלוב (ביאור משנת חסידים, דף קיג, ד"ה ולא היה שם בחינת כלי ניכר).

■ המשך בע"ה בשבוע הבא נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה להארות, הערות, והוספות: ten.ivavlib@var

בענין החיוב לילך למקוה בערב יום כיפור

שאלה זו היא שאלה קשה לשאול, אמנם תורה היא וללמוד אני צריך, וגם אני חושב שתשובת הרב תהיה לתועלת עצומה, מחמת שאני מכיר לא מעט בנ"א שסובלים משאלות אלה, ואפשר שע"י קצת יותר בהירות יהיה מרגוע לנפשם וידיעה יותר ברורה ברצון ה' מאיתנו, ובפרט אצל אלו הסובלים מבושה יתירה ומנסיונות בעיני קדושה.

א. יש בנ"א שיש להם בושה לילך למקוה כשיש שם אחרים. האם בערב יוהכ"פ כל אדם בלי יוצא מן הכלל צריך להתגבר על הבושה שלו לעמוד כך בפני אחרים, ולהכריח עצמו לילך להמקוה מחמת גודל הענין וגודל החיוב בזה?

ב. ומה דינו אם אינו יכול לשמור עיניו במקוה או שיש לו הרהורים שמה, האם ג"כ צריך לילך למקוה בערב יוהכ"פ ולהשתדל להתגבר על יצרו (למרות שהוא מכניס עצמו למקום נסיון ונקרא רשע על עצם ההליכה שמה כיון שהוא יודע בעצמו שקרוב לוודאי שיהיו לו הרהורים רעים)?

ג. ואם יש לכל אדם לילך על אף שיש לו את נסיונות הנ"ל, מה יש לו לחשוב כדי להתגבר על הבושה? כמו כן מה יש לעשות או לחשוב כדי להתגבר על הרהורים?

ד. והנה לרוב הפוסקים אסור לילך למקוה עם חמיו, וא"כ אדם שחמיו גר קרוב לו והוא חושש שאפשר שחמיו יהיה שמה בהמקוה, האם יש לו לילך למקוה אחרת שבודאי חמיו לא בא שמה? תודה רבה.

תשובה: א. אם אינו מזיק לו הרבה. ב. אין לילך. ג. כנ"ל אות ב'. ד. לכתחילה יעשה כן. אולם כל שאינו רואהו אין לחוש.

האם להיות שליח ציבור בימים נוראים

הציעו לי להיות ש"ץ במנין קטן בחו"ל בר"ה, מצד אחד זו הזדמנות שאולי לא תחזור, מצד שני ברור שלכוון יותר אפשר לבד, וגם צריך לפני זה לעסוק בתשובה.

תשובה: אם יש להם אדם אחר ראוי - אין לחשוב על כך כלל.

אם אין להם, נצרך שיקול דעת דקדושה, תועלת הציבור מול הפסד פרטי שלו, רוחני, ואולם - גם תועלת.

■ המשך בע"ה בשבוע הבא מהארכיון של שו"ת

את הנוסח הרגיל, ואפשר וראוי להוסיף עליו בלשונו שלו.

ג. כי שורש כל החטאים הוא "עזות פנים", כי אילו לא היה עז פנים לא היה חוטא, כי לא היה מעיז לחטוא. ולכך אמרו "עז פנים לגיהנם", כלומר ששייך בעצם למקום החטאים שהוא גיהנם. והשורש של כל החטאים, חוה, שבא נחש על חוה, והיא היתה בבחינת "מצח אשה זונה היה לך".

ד. ככל שהאדם חי חיי פרוד ופרטות, הוא דבק בעצמו ובגלגול זה בלבד. אולם ככל שנפש האדם, מתגלה בה פנימיותה, שהיא חלק מן אור הכלל, אזי נפשו מסתכלת על עצמה בכללות יותר, מראשית יצירתה בראשית ימות עולם ועד עתה. ולכך היא מחוברת נפשית לכל התהליך מתחילתו ולא רק לגלגול זה. זה עניין נפשי פנימי, ולא שכל חיצוני בלבד.

וכן ככל שהנפש נגלה בה אור הכלל, והיא חשה עמם אחד, האדם חש ומרגיש את עומק צער החטא של האחר. וזו מדרגת כהן גדול שהיה מתוודה עבור כל ישראל. ועל כל אחד להשיג בזה, ולו מעט לפי ערכו. (מתוך הספר 'שאל לבי' שאלה תס"ח)

כיצד מתחילים לעשות תשובה והאם להגיע לכותל בימים אלה

ראשית תודה רבה לרב שמאיר לנו את התקופה הזאת מאוד.

א. כל שנה אני מרגיש בלבול רב בקשר למצוות התשובה ובפרט בעשי"ת. איך מתחילים לעשות תשובה? על מה להתמקד? יש הרבה מאוד דברים שצריך לחזור עליהם וודאי שאי אפשר לעשות את כל זה בעשרה ימים!

ב. בתקופה הזאת מאיר אור רב כמו שהרב אומר. האם יש להתאמץ להגיע לכותל המערבי עכשיו ובחג הסוכות על אף הסגר, או שהאור גדול ולהישאר בבית עם היחידה זה יותר גדול?

תשובה: א. כל דבר יש לו שורש וענפים, הענפים רבים, אולם השורש הוא אחד. ולפיכך נצרך ברור עצמי פנימי יסודי ושורשי מה ה'שורש' של נפילותיו.

וכאשר יתקן השורש - קרוב יותר לתקן הענפים. זו הדרך השורשית והנכונה לתיקון בימים אלו.

כמו כן כל דבר שהוא נגד גדרי ההלכה יש לתקנו באופן מידי.

ב. כדאי להתאמץ, אולם באופן של יושר ואמונה. כי בכותל מאיר אור היחידה בגילוי, בבחינת משיח שעליו אמרו "הנה זה עומד אחר כתלנו".

נא לשמור על קדושת הגליון

שיעורי "בלבבי" מופיעים ב"קול הלשון" בארץ 073.295.1245 | USA 718.521.5231

להצטרפות לרשימת העלון | לכל ענייני העלון | לקחת חסות עבור עלון info@bilvavi.net

רכישת ספרי הרב: ספרי אברמוביץ משלוח ברחבי העולם 03.578.2270 | books2270@gmail.com

ספרי מאה שערים רח' מאה שערים 15, ירושלים 02.502.2567 | ספרי אברמוביץ רח' קוטלר 5 בני ברק 03.579.3829